

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.014.05.2020

Pan
Andrzej Paździerz
p.o. Prezes Zarządu
Zakład Usług Komunalnych
w Piekoszowie Sp. z o.o.
ul. Czarnowska 54a
26-065 Piekoszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Usług Komunalnych w Piekoszowie Sp. z o.o., ul. Czarnowska 54a, 26-065 Piekoszków (dalej: ZUK lub Spółka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prezesem Zarządu Spółki od 1 stycznia 2018 r. do 31 października 2018 r. był Zbigniew Krakowiak. Od 1 listopada 2018 r. do 30 listopada 2018 r. do wykonywania czynności Zarządu Spółki oddelegowany został Przewodniczący Rady Nadzorczej Grzegorz Kaleta. Od 1 grudnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. Prezesem Zarządu była Marta Wojdyła, a od 1 kwietnia 2019 r. do 30 kwietnia 2021 r. stanowisko Prezesa zajmował Marcin Heliosz (dalej: Prezes). Od 1 maja 2021 r. p.o. Prezesem Zarządu jest Andrzej Paździerz. (akta kontroli str. 12-15)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Zbieranie ścieków komunalnych. 3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie osadów ściekowych. 4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed/po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
Kontroler	1. Zdzisław Kałamaga, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/6/2021 z dnia 8 stycznia 2021 r. 2. Roman Wilk, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LKI/7/2021 z dnia 8 stycznia 2021 r. 3. Łukasz Pieńkowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/50/2021 z dnia 10 maja 2021 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

NIK ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka dysponowała danymi o długości sieci kanalizacyjnych, ilości ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji sanitarnej i eksploatowanych urządzeniach. ZUK zrealizował ciążyący na nim obowiązek, wynikający z art. 21 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków³ (dalej: uzzw) i opracował wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2017-2019 oraz przekazał go Wójtowi Gminy Piekoszów. Rada Gminy nie podjęła uchwały w sprawie jego przyjęcia z przyczyn niezależnych od ZUK.

ZUK opracował również kolejny wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych na kolejny okres – lata 2019-2027. Plan ten został przyjęty uchwałą Rady Gminy Piekoszów z dnia 28 sierpnia 2019 r.⁴

Spółka nie posiadała dokumentacji zawierającej dane dotyczące gospodarki ściekowej, o których mowa w art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵, niezbędne do sporządzenia przez Wójta Gminy Piekoszów sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za 2018 r. i 2019 r. ZUK nie miał również dokumentacji potwierdzającej ewentualne przekazanie Wójtowi Gminy takich danych.

Zrealizowanie części przedsięwzięć zaplanowanych na lata 2018-2020 (III kwartał) nie dało zakładanych celów i efektów (pośrednich lub końcowych). Nie osiągnięto również celów i efektów określonych w V aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: AKPOŚK 2017).

ZUK dysponował informacjami o liczbie i procencie mieszkańców obszaru objętego działalnością Spółki w latach objętych kontrolą, korzystających z sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. ZUK prowadził ewidencję awarii sieci kanalizacyjnych, przeprowadzał bieżące remonty sieci kanalizacyjnych, ale ich nie planował. Nie wykonywał również okresowych kontroli stanu technicznego sieci kanalizacyjnych zlokalizowanych poza terenem oczyszczalni ścieków.

W ZUK opracowano procedury przyłączenia do sieci wodociagowej i kanalizacyjnej. ZUK w okresie od maja 2016 r. do października 2018 r. odprowadzał ścieki bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego.

Od 1 listopada 2018 r. Spółka miała ważne pozwolenie wodnoprawne i zgodnie z tym pozwoleniem przeprowadzała badania jakości ścieków surowych i oczyszczonych. Próbkę były pobierane i badane przez akredytowane laboratorium. ZUK nie przeprowadzał tzw. rocznych i pięcioletnich kontroli stanu technicznego, do czego zobowiązują przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁶. Nie przestrzegał również przepisów rozdziału 4 działu VII ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁷ dotyczących postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi (koś) i rozporządzenia Ministra Środowiska z 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych⁸. Mimo zawarcia w umowach szczegółowych zapisów o obowiązkach obu stron dotyczących postępowania z koś, obowiązki te nie były egzekwowane. Spółka nie przekazywała firmie zewnętrznej wyników badań

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028.

⁴ Uchwała Nr XIV/95/2019 z 28 sierpnia 2019 r.

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 624.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 779, ze zm.

⁸ Dz. U. poz. 257.

kość, co skutkować mogło przekroczeniem norm dotyczących zastosowania dopuszczalnej ilości osadu zastosowanego na danej powierzchni gruntu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Planowanie gospodarki ściekowej

Zadania własne gminy Piekoszów określone w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁰ – sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych – realizuje ZUK, który zgodnie z art. 2 ustawy z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej¹¹, działa w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Gmina Piekoszów posiada w Spółce 100% udziałów¹². Prawo reprezentacji Spółki przysługuje jednoosobowo Prezesowi Zarządu.

Przedmiotem działalności ZUK jest m.in. odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych oraz zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne. Spółka jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000310731.

(akta kontroli str. 5-11)

W latach objętych kontrolą Spółka była właścicielem sieci sanitarnej zlokalizowanej na terenie aglomeracji Piekoszów.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej, której Spółka była właścicielem, zlokalizowanej na terenie aglomeracji Piekoszów wynosiła 127,2 km na koniec 2018 r., 127,4 km na koniec 2019 r. oraz 0,7 km poza aglomeracją i na 30 września 2020 r. – 127,4 km oraz 1,0 km poza aglomeracją.

We wszystkich latach objętych kontrolą, 14 km sieci było kanalizacją tłoczną a w pozostałej długości – kanalizacją grawitacyjną.

(akta kontroli str. 16-26, 151, 244)

Wg stanu na dzień opracowania planu aglomeracji Piekoszów, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21 lutego 2020 r., poz. 938¹³, długość sieci sanitarnej w aglomeracji Piekoszów wynosiła 127,2 km, w tym 14 km kanalizacji tłocznej.

(akta kontroli str. 216)

W latach objętych kontrolą, na terenie aglomeracji Spółka posiadała instalację do oczyszczania ścieków – oczyszczalnię ścieków mechaniczno-biologiczną zlokalizowaną w Piekoszowie przy ul. Czarnowskiej o przepustowości 2543 m³ na dobę, przepompownię główną w oczyszczalni oraz jeden punkt zlewny zlokalizowany na jej terenie.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zm.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 712 ze zm.

¹² 23005 udziałów o łącznej wartości 23005000 zł.

¹³ Załącznik do postanowienia nr 1/2020 Przewodniczącego Rady Gminy Piekoszów, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/162/2020 Rady Gminy Piekoszów z dnia 30 stycznia 2020 r.

W 2018 r. Spółka była właścicielem 22 przepompowni ścieków, w 2019 r. – 23, w 2020 r. – 24 przepompowni, łącznie z przepompownią główną zlokalizowaną na terenie oczyszczalni.

(akta kontroli str. 185, 202-203, 252-253)

Spółka posiadała ważne zezwolenie Wójta Gminy Piekoszów nr GR.7033.2.2015 z dnia 15 czerwca 2015 r. na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Piekoszów na czas nieokreślony.

W ww. zezwoleniu określono m.in. obowiązek zapewnienia przez ZUK zdolności posiadanych urządzeń do odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także należytej jakości odprowadzanych ścieków, prowadzenie ewidencji awarii oraz zasięgu i czasu ich usuwania i informowanie o tym Wójta Gminy.

Warunki zezwolenia wydane przez Wójta Gminy w badanej aglomeracji odpowiadały rzeczywistemu obszarowi działania przedsiębiorstwa na terenie gminy, wynikającego z lokalizacji posiadanych urządzeń kanalizacyjnych.

(akta kontroli str. 27-31)

1.2. Planowanie realizacji przedsięwzięć w zakresie gospodarki ściekowej

Realizując obowiązek określony w art. 21 ust. 1 uzzw, ZUK opracował wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2017-2019 i w dniu 20 stycznia 2017 r. przekazał go do Urzędu Gminy w Piekoszowie.

Zawarto w nim m.in. następujące zadania w zakresie kanalizacji sanitarnej:

- budowa w latach 2017-2018 kanału odprowadzającego ścieki oczyszczone z oczyszczalni do cieku Babia;
- budowa odcinka sieci ul. Wolności w Piekoszowie (2017 r.);
- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni w Piekoszowie (2017-2019);
- budowa kanalizacji Janów Dolny (2017 r.);
- monitoring i remont sieci kanalizacyjnej (2017-2018);
- uzupełnienie monitoringu przepompowni ścieków (2018);
- przebudowa sieci kanalizacyjnej Micigózd – zakład Hochel;

Oprócz ww. zadań inwestycyjnych, zaplanowano realizację przedsięwzięć racjonalizujących wprowadzanie ścieków, tj.:

- uszczelnienie studzienek kanalizacyjnych;
- modernizację sieci kanalizacyjnej na odcinkach uciążliwych;
- modernizację sieci kanalizacyjnej metodą bezwykopową.

W ww. planie, na zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej określono łączne szacunkowe nakłady inwestycyjne na kwotę 9,4 mln zł, w tym w 2017 – 0,76 mln zł, w 2018 r. – 2,48 mln zł, w 2019 r. – 6,16 mln zł.

Podkreślono również, że *priorytetem (...) jest naprawa nieszczelnej kanalizacji sanitarnej (...), która powoduje infiltrację wód gruntowych do sieci kanalizacyjnej, co powoduje napływ niekontrolowanej ilości ścieków i przedkłada się wprost na koszty eksploatacyjne. Z uwagi na konieczność spełnienia przez obecnie pracującą oczyszczalnię ścieków podwyższonych wymagań w zakresie ochrony środowiska jak dla obiektów o RLM powyżej 10000, należy przeprowadzić modernizację ciągów technologicznych oczyszczalni ścieków oraz kolejnych budynków i budowli oczyszczalni.*

W ww. planie zapisano, że zadania w nim ujęte powinny być finansowane z własnych środków Spółki oraz Gminy Piekoszów z niewątpliwym wykorzystaniem środków zewnętrznych a szczegółowy sposób finansowania poszczególnych zadań zostanie zawarty w kosztorysach wykonawczych i powykonawczych.

(akta kontroli str. 32-42)

Rada Gminy Piekoszków nie podjęła uchwały w sprawie ww. wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych.

Prezes Zarządu wyjaśnił: *Nie posiadam żadnych informacji ani dokumentów z okresu, które dotyczą takiego planu. Informacje w tej sprawie powinny być w Urzędzie Gminy w Piekoszowie. Zaraz po objęciu funkcji prezesa ZUK przystąpiłem do sporządzenia Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2019-2027, który przesłałem do urzędu gminy 12 sierpnia 2019 r. Rada Gminy zaakceptowała ten plan 28 sierpnia 2019 r. podejmując uchwałę.*

(akta kontroli str. 359)

Wójt Gminy Piekoszków wyjaśnił: *Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2017-2019 Zakładu Usług Komunalnych w Piekoszowie (...) oraz projekt uchwały został przedstawiony przez prezesa zarządu ZUK w Piekoszowie na sesji Rady Gminy w dniu 6.03.2017 r. Rada Gminy nie podjęła uchwały w sprawie uchwalenia Wieloletniego planu (...). Jeden z radnych stwierdził, iż ww. plan rozwoju przekazany drogą elektroniczną przez ZUK radnym gminy celem zapoznania się, nie został podpisany przez nikogo, w tym Prezesa Spółki. Pomimo złożonych wyjaśnień i odniesienia się do uwag radnego przez Prezesa ZUK, kierownika referatu i radcy prawnego urzędu gminy, głosami 10 radnych – przeciw, przy 1 – za, 3 – wstrzymujących się Rada Gminy nie podjęła uchwały.*

(akta kontroli str. 43-44)

Uchwałą XV/258/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2011 r. ustanowiono aglomerację Piekoszków o równoważnej liczbie mieszkańców 14 863, z oczyszczalnią w Piekoszowie obejmującą następujące miejscowości: Piekoszków, Podzamcze, Brynica, Szczukowice, Szczukowskie Góry, Jaworznia, Łaziska, Janów (z wyłączeniem Janowa Dolnego) i Micigózd (z wyłączeniem ulic: Ogrodowej, Polnej, Łąkowej).

System kanalizacji sanitarnej oparty został o powiązany układ kolektorów grawitacyjnych i przesyłowych odcinków ciśnieniowych wyposażonych w pompownie. Do sieci kanalizacyjnej nie były podłączone zabudowania obsługiwane przez tzw. przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W uzasadnieniu do ww. uchwały zapisano, że w wielu miejscowościach należących do aglomeracji, ze względu na gęstość zaludnienia, nie uzyskano wymaganej liczby nowo podłączonych osób na 1 km budowanej sieci, co jest wyznacznikiem opłacalności realizacji inwestycji. W wyłączonych miejscowościach gospodarka wodno-ściekowa będzie rozwiązywana indywidualnie w ramach posiadanych środków. (...) Na terenie aglomeracji istnieje 122,28 km sieci kanalizacji sanitarnej, która obsługuje 5854 mieszkańców i docelowo zostanie do niej podłączonych dodatkowo 2969 mieszkańców. Projektowana inwestycja (...) obejmuje budowę sieci kanalizacyjnej (...) o długości 3,2 km, do której będzie podłączone 342 osoby. W ramach inwestycji planowana jest rozbudowa oczyszczalni ścieków (...) bez zmiany jej przepustowości średniej tj. 972,6 m³/d (...). Przeliczając stosunek liczby osób korzystających z sieci do nowopowstałej otrzymano wskaźnik 106,9 osób/km sieci.

W wieloletnim planie nie zawarto danych, które były podstawą ustanowienia aglomeracji. Określono jedynie zakres rzeczowy planu rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych i szacunkowe nakłady na lata 2017-2019 bez określenia źródeł finansowania.

Uchwałą Rady Gminy Piekoszów z 30 stycznia 2020 r.¹⁴ wprowadzono zmiany obszaru i granic aglomeracji. RLM wyniosła 12 336, a miejscowości aglomeracji pozostały bez zmian, za wyjątkiem Janowa, z którego nie wyłączono Janowa Dolnego. W uzasadnieniu zapisano m.in. *łączna długość istniejącej (...) sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 127,2 km (...) do której podłączonych jest 8104 mieszkańców oraz 225 osób czasowo przebywających. Planuje się budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Janów Dolny o łącznej długości 2,25 km.*

(akta kontroli str. 56-63, 362-367)

W wieloletnim planie z 2017 r. nie ujęto żadnych przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie celów określonych dla aglomeracji w AKPOŚK. Plan ten nie był w ogóle rozpatrywany przez Radę Gminy w Piekoszowie.

Nie zaplanowano kosztów ani terminów rozpoczęcia i zakończenia realizacji przedsięwzięć związanych z realizacją KPOŚK.

W AKPOŚK 2017 w aglomeracji Piekoszów nie planowano budowy oraz modernizacji sieci kanalizacyjnych. W zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji oczyszczalni ścieków zaplanowano (z terminem zakończenia inwestycji i uzyskania efektu ekologicznego na 31 grudnia 2021 r.):

- budowę odcinka kanału w terenie zamkniętym, będącego przedłużeniem istniejącego przewodu, odprowadzającego ścieki oczyszczone z oczyszczalni ścieków w Piekoszowie do cieku Babia;
- rozbudowę i przebudowę oczyszczalni ścieków w Piekoszowie o obiekty oczyszczania mechanicznego i uśredniania ścieków.

W zakresie zagospodarowania osadów ściekowych, po zrealizowaniu inwestycji sucha masa osadów powstających na oczyszczalni wzrosnie z 203,5 do 360 Mg s.m./rok.

Nakłady inwestycyjne na oczyszczalnię ścieków wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem zaplanowano na 7214,4 tys. zł (środki własne gminy i ZUK)¹⁵.

(akta kontroli str. 45-60, 64-75)

Realizując obowiązek określony w art. 21 ust. 1 i ust. 4 uzzw, Spółka przedłożyła 12 sierpnia 2019 r. Wójtowi Gminy Piekoszów *Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2019-2027* (dalej: Plan). Plan ten, został przyjęty uchwałą nr XIV/95/2019 Rady Gminy Piekoszów z dnia 28 sierpnia 2019 r.

Plan określił przewidywany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne, nakłady inwestycyjne oraz sposoby ich finansowania w poszczególnych latach.

Zakres rzeczowy Planu zakładał w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 31 grudnia 2023 r. realizację w aglomeracji następujących zadań:

- modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków polegającą na budowie zbiornika retencyjnego z napowietrzaniem i przykryciem za kwotę 2,6 mln zł;
- modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków polegającą na doposażeniu zbiornika retencyjnego – 4 mln zł;
- opracowanie koncepcji modernizacji oczyszczalni z uwzględnieniem rozbudowy istniejących reaktorów i wymiany prasy osadów – 0,1 mln zł ze środków własnych.

Plan na lata 2024-2027 w aglomeracji zakładał:

- rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków za kwotę 12 mln zł;
- monitoring i remont sieci kanalizacyjnej – 0,12 mln zł (środki własne);
- uszczelnienie systemu kanalizacji sanitarnej w celu wyeliminowania napływu deszczówki do kanalizacji – 0,1 mln zł (środki własne);

¹⁴ Uchwała nr XIX/162/2020 r. w sprawie zmiany obszaru i granic aglomeracji Piekoszów, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 11 lutego 2020 r. pod poz. 779 – wejście w życie 26 lutego 2020 r.

¹⁵ <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych>

- uzupełnienie brakującego monitoringu przepompowni ścieków – 0,12 mln zł (środki własne);

- przejęcia odcinków sieci kanalizacyjnych – 0,2 mln zł (środki własne).

Ponadto, w ww. okresie zaplanowano budowę (poza aglomeracją) kanalizacji Janów Dolny za kwotę 6,4 mln zł.

Łącznie zaplanowano na realizację Planu:

- w latach 2019-2023 w aglomeracji 7,24 mln zł. (poza aglomeracją nie zaplanowano żadnych przedsięwzięć)

- w latach 2024-2027 w aglomeracji 12 mln zł a poza aglomeracją 6,4 mln zł.

W Planie zaznaczono, że ze względu na trudną sytuację finansową, dla większości przedsięwzięć Spółka będzie musiała korzystać ze środków gminy Piekoszów lub innych zewnętrznych źródeł finansowania (fundusze UE, dotacje, leasing, pożyczki, kredyty) a szczegółowa lista oraz zakres zadań na każdy kolejny rok obrachunkowy, Spółka będzie ustalać pod koniec każdego roku poprzedzającego planowane przedsięwzięcia, po zabezpieczeniu finansowania zadań.

Celem przeprowadzenia inwestycji *Przebudowa i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków* jest polepszenie pracy części biologicznej (...), poprzez usunięcie chwilowych przeciążeń hydraulicznych i ładunkami zanieczyszczeń przez:

- przetrzymanie oraz uśrednienie składu ścieków dopływających do oczyszczalni;

- odświeżenie ścieków przed oczyszczeniem biologicznym;

- montaż punktu zlewnego ścieków dowożonych;

- montaż kraty noszowej w przepompowni głównej umożliwiającej wychwytywanie największych zanieczyszczeń;

- montaż skutecznych urządzeń do oczyszczania mechanicznego;

- montaż urządzenia do pomiaru pH ;

- możliwość wykonania w przyszłości remontu reaktorów poprzez wyłączenie jednego ciągu;

- budowa wiaty tymczasowego składowania osadów.

Zaznaczono również, że ww. etapy stanowią tylko część zakresu wchodzącego w skład modernizacji oczyszczalni ścieków, wyeliminują chwilowe ponadnormatywne obciążenia reaktorów ściekami surowymi. Nie pozwolą natomiast na rozbudowę sieci kanalizacyjnej w gminie Piekoszów, ze względu na brak możliwości przyjęcia większej ilości ścieków surowych przez reaktory na oczyszczalni.

W celu rozbudowy kanalizacji sanitarnej należy zwiększyć przepustowość reaktorów oraz znacznie poprawić efektywność procesu oczyszczania. Zdaniem Spółki i Rady Gminy, by określić zakres przebudowy reaktorów należy wykonać projekt „Koncepcji modernizacji oczyszczalni ścieków z uwzględnieniem rozbudowy i modernizacji istniejących reaktorów”. Określono wartość całego zadania na kwotę 21,7 mln zł.

(akta kontroli str. 76-90)

W latach 2024-2027 zaplanowano, poza obszarem aglomeracji, budowę kanalizacji w Janowie Dolnym za kwotę 6,4 mln zł z wykorzystaniem *środków zewnętrznych lub środków gminy*.

(akta kontroli str. 88)

1.3. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

W 2018 r. odprowadzono systemem kanalizacji do oczyszczalni ścieków z terenu aglomeracji/gminy 181,3 tys. m³ ścieków oraz 15,9 tys. m³ ścieków dowożonych z terenu gminy, w tym z obszaru aglomeracji 9,1 tys. m³.

W 2019 r. było to odpowiednio 197,1 tys. m³, 15 tys. m³ i 10,3 tys. m³, natomiast na koniec września 2020 r. – 135 tys. m³, 14,4 tys. m³ i 10,9 tys. m³.

(akta kontroli str. 152)

W latach 2018-2020 (III kwartał) realizowano następujące przedsięwzięcia:

a) modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni polegające na:

- budowie odcinka kanału odprowadzającego ścieki do ciekłu Babia, którą zrealizowano zgodnie z planem w 2018 r. za kwotę 904,9 tys. zł. Środki pochodziły z pożyczki udzielonej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: WFOŚiGW);

- rozbudowie i przebudowie oczyszczalni o obiekty oczyszczania mechanicznego i uśredniania ścieków. Poniesiono ze środków własnych nakłady w kwocie 38,6 tys. zł. Inwestycji nie wykonano z uwagi na brak środków finansowych;

b) budowa odcinków sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Brynica, Podzamcze, Szczukowice, Micigózd za kwotę łączną 270,1 tys. zł za środki pochodzące od osób prywatnych. Na podstawie podpisanych z tymi osobami umów, ZUK jest zobowiązany do zwrotu wyłożonych przez prywatnych inwestorów środków w terminach określonych w umowach;

c) budowa odcinków sieci kanalizacji sanitarnej:

- w Piekoszowie ze środków PUK za kwotę 14,5 tys. zł. W roku 2019 wydatkowano 7,4 tys. zł;

- w Jaworzni ze środków gminy za kwotę 12,4 tys. zł, którą wydatkowano 2018 r.;

- opracowanie w 2018 r. dokumentacji projektowej na budowę sieci kanalizacyjnej w ul. Wolności w Piekoszowie za kwotę 12,4 tys. zł ze środków gminy. Nie doszło do realizacji inwestycji;

d) kanalizacja sanitarna w Janowie Dolnym – aktualizacja dokumentacji projektowej, na rok 2018 zaplanowano i wydatkowano 46,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 151, 153-154)

Mimo zrealizowania ww. inwestycji, nie osiągnięto zakładanych celów i efektów (pośrednich lub końcowych). Nie osiągnięto również celów i efektów określonych w AKPOŚK 2017. W AKPOŚK zamieszczono jedynie dane podstawowe z zakresu aglomeracji wg stanu na 30 września 2016 r., RLM korzystających z sieci i dostarczanych taborem asenizacyjnym, 82% wskaźnik zbierania siecią kanalizacyjną oraz dane o oczyszczalni. Nie zaplanowano żadnych działań inwestycyjnych. Zapisano zaś kwotę nakładów inwestycyjnych w wysokości 7214,4 tys. zł na oczyszczalnię ścieków wraz z przeróbką osadu, bez wskazania źródeł finansowania.

Ze środków osób prywatnych wybudowano łącznie 1,2 km sieci kanalizacyjnej, co spowodowało zwiększenie wskaźnika zbierania siecią kanalizacyjną o 0,9%. Powinno to zostać ujęte w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2020 r.

(akta kontroli str. 64-75, 368-369)

Zgodnie z art. 89 ust. 1 Prawa wodnego, gminy przedkładają Wodom Polskim corocznie, nie później niż do dnia 28 lutego, sprawozdania z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za rok ubiegły. Zgodnie z decyzją Wójty Gminy Piekoszów z 12 czerwca 2015 r. udzielającą ZUK zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, Spółka miała obowiązek prowadzenia bieżącej kontroli ilości i jakości odprowadzanych ścieków i przekazywania danych na ten temat Wójtowi Gminy.

Spółka nie przedstawiła w trakcie kontroli dokumentów potwierdzających, że dane dotyczące realizacji ww. obowiązku były przekazywane przez ZUK Wójtowi w celu sporządzenia sprawozdania z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za 2018 r. i 2019 r.

Nie przedstawiono również dokumentów dot. przeprowadzanych przez wójta kontroli ZUK w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i związanych z tym zagadnień finansowych.

Prezes Zarządu ZUK wyjaśnił: *Nie potrafię odpowiedzieć (...), ponieważ w dokumentacji znajdującej się w ZUK nie znaleziono żadnych pism w tych sprawach i związanych z tym zagadnień finansowych. Prezesem Spółki jestem od 1 kwietnia 2019 r.*

(akta kontroli str. 360)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W trakcie kontroli nie było możliwe ustalenie, czy Spółka wywiązała się z obowiązku gromadzenia danych i ich przekazywania Wójtowi Gminy Piekoszków na potrzeby sporządzenia sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za 2018 r. i 2019 r., o których mowa w art. 89 ust. 1 Prawa wodnego. Spółka nie przedstawiła żadnej dokumentacji na ten temat.

Prezes Zarządu ZUK wyjaśnił: *Prezesem (...) jestem od 1 kwietnia 2019 r. i za ten okres jestem gotów przedstawić wszelkie dokumenty, które są w posiadaniu Spółki lub – w przypadku ich braku – udzielić za ten okres niezbędnych informacji i wyjaśnień. Spośród pracowników zajmujących się tematyką kontroli tylko jedna osoba pracowała przed kwietniem 2019 r. tzn. przed moim przyjściem do ZUK, więc tym trudniej mi będzie odpowiadać na pytania (...). Nie są mi znane przyczyny dla których wiele z dokumentów z lat 2018-2019 nie ma w ZUK, mimo że w trakcie kontroli wydałem polecenie, aby je znaleźć (także w archiwum).*

(akta kontroli str. 359)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka dysponowała danymi o długości sieci kanalizacyjnych, ilości ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji sanitarnej i o eksploatowanych urządzeniach. ZUK zrealizował ciążyący na nim obowiązek wynikający z art. 21 ust. 1 i ust. 4 uzw i opracował wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2017-2019 oraz na lata 2019-2027 i przekazał je Wójtowi Gminy Piekoszków.

Spółka nie miała żadnej dokumentacji dotyczącej gromadzenia danych i ich przekazywania Wójtowi Gminy na potrzeby sporządzenia sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za 2018 r. i 2019 r.

Zrealizowanie części przedsięwzięć zaplanowanych na lata 2018-2020 (III kwartał) nie przyniosło zakładanych celów i efektów (pośrednich lub końcowych). Nie osiągnięto również celów i efektów określonych w AKPOŚK 2017.

OBSZAR

2. Zbieranie ścieków komunalnych

Opis stanu
faktycznego

Na 31 grudnia 2018 r. gmina Piekoszków liczyła 16 366 mieszkańców, w tym z sieci kanalizacyjnej korzystało 2151 mieszkańców (13,1%), 680 (4,2%) z przydomowych oczyszczalni ścieków, a 3428 (20,1%) ze zbiorników bezodpływowych.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. gmina liczyła 16 342 mieszkańców, w tym z sieci kanalizacyjnej korzystało 7176 mieszkańców (43,9%), 808 (4,9%) z przydomowych oczyszczalni ścieków i 3564 (21,8%) ze zbiorników bezodpływowych.

W dniu 30 września 2020 r. gmina liczyła 16 330 mieszkańców, w tym z sieci kanalizacyjnej korzystało 7197 (44,0%), 980 (6,0%) z przydomowych oczyszczalni ścieków, 4076 (24,9%) ze zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 155)

ZUK nie występował do Wójta Gminy o podjęcie działań w celu zapewnienia podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej wszystkich nieruchomości.

Realizacja zadań Spółki – także dotyczących gospodarki ściekowej – była przedmiotem sprawozdań z działalności ZUK przyjmowanych corocznie przez Zgromadzenie Wspólników. Sprawozdania te dotyczyły wykonania zadań Spółki oraz wyniku finansowego.

Prezes wyjaśnił: *Na posiedzeniach Rady Nadzorczej, przekazywałem informacje m.in. w sprawie zbiorowego odprowadzania ścieków i stopnia „skanalizowania” gminy.*

Realizacja zadań Spółki – także dotyczących problematyki objętej kontrolą – była przedmiotem Sprawozdań Zarządu z działalności Spółki i corocznie przyjmowana przez Zgromadzenie Wspólników uchwałami nr 1/2019 z 17 czerwca 2019 r. za rok 2018 i nr 3/2020 z 17 czerwca 2020 r. za rok 2019. Sprawozdania te dotyczyły wykonania zadań spółki oraz wyniku finansowego i były przyjmowane przez reprezentanta jedynego wspólnika Spółki, Wójta Gminy Piekoszów.

Zarząd corocznie, na posiedzeniach Rady Nadzorczej, przekazywał informacje m.in. w sprawie zbiorowego odprowadzania ścieków i aktualnych problemów w tym zakresie, Rada Nadzorcza zatwierdzała realizację zadań Spółki – także dotyczących problematyki objętej kontrolą – zatwierdzając sprawozdania finansowe oraz z sprawozdania z działalności Spółki Uchwałami nr 2/2019 z 17 czerwca 2019 r. za rok 2018 i nr 3/2020 z 16 kwietnia 2020 r. za rok 2019. Problemy związane z funkcjonowaniem i prawidłowym wywiązywaniem się Spółki z obowiązków na nią nałożonych były przedmiotem wielu rozmów z wójtem gminy oraz radą nadzorczą. W tych rozmowach podkreślałem głównie konieczność zapewnienia środków finansowych dla ZUK na konieczne remonty bieżące i inwestycje, w tym kluczową inwestycję tj. modernizację oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 176-211, 360, 370-373)

ZUK prowadził ewidencję awarii sieci kanalizacyjnych. Otrzymany wykaz awarii sieci kanalizacyjnej kończy się 17 marca 2020 r.

W 2018 r. wystąpiło 39 awarii, w 2019 r. – 33, w 2020 (do 17 marca 2020 r.) – 11.

Ewidencja zawierała datę i godzinę zgłoszenia awarii, imię i nazwisko, numer telefonu zgłaszającego, opis awarii oraz imię i nazwisko osoby/osób usuwających awarię. Najczęstszą przyczyną awarii była niedrożna sieć kanalizacyjna, a w nielicznych przypadkach uszkodzenie włączów, teleskopów i awarie pomp w przepompowni. Do usunięcia awarii wykorzystywano w większości pracowników Spółki a w razie trudnych przypadków zatrudniano firmy zewnętrzne posiadające specjalistyczny sprzęt do usuwania zatkanych odcinków sieci.

(akta kontroli str. 301-308)

Prezes wyjaśnił: *W okresie 17.03.2020 do 30.09.2020 odnotowano w systemie tylko jeden przypadek awarii sieci kanalizacyjnej tj. w dn. 16.09.2020 r. Wszystkie awarie miały charakter lokalny a ich zakres i skutki dotyczyły niewielkiej grupy osób i krótkiego czasu związanego z jej usunięciem. Nie wystąpiły awarie skutkujące koniecznością wyłączenia fragmentu sieci i ich odprowadzania bez oczyszczenia. W przypadku wycieku, pracownicy ZUK oczyszczali i odkażali teren objęty zanieczyszczeniami. Awariom nie da się zapobiec i nigdy nie wiadomo kiedy i gdzie może się ona zdarzyć. Jedynie świadomość korzystających z sieci, że nie wolno wrzucać do kanalizacji żadnych przedmiotów może poprawić sytuację. Kosztowne przeglądy sieci przy pomocy specjalistyczne i drogiej aparatury mogą ograniczyć awarie samej sieci, ale takiej nie mamy z uwagi na brak środków finansowych.*

(akta kontroli str. 360)

Kontrolujący podjął próbę wyjaśnienia informacji zawartej w artykule prasowym zamieszczonym w lokalnym dodatku do „Gazety Wyborczej” – „Gazeta Kielce”

z dnia 4 kwietnia 2019 r., dotyczącej wypływania ze studzienki kanalizacyjnej do rzeczki Babia ścieków w Gniewcach, przysiółku Jaworzni w gminie Piekoszów. W ewidencji awarii zapisano: awarię zgłoszono 28 marca 2019 r. o godz. 11:45. Miejsce awarii: Gniewce 24, przyczyna: niedrożna sieć kanalizacyjna. Nasze WUKO nie dało rady, zlecono usunięcie firmie GEMINI. Wóz asenizacyjny ZUK wyciągnął ze studni 10 m³ ścieków i dostarczył do oczyszczalni. Awarię usuwało trzech pracowników ZUK.

(akta kontroli str. 305-308a)

ZUK nie wykonywał okresowych kontroli stanu technicznego sieci kanalizacyjnej zlokalizowanych poza terenem oczyszczalni ścieków¹⁶.

(akta kontroli str. 361)

ZUK przeprowadzał w 2019 r. i 2020 r. (brak danych za 2018 r.) bieżące remonty odcinków sieci kanalizacyjnej zlokalizowanych poza terenem oczyszczalni ścieków. Z przedstawionych wykazów przeprowadzonych prac remontowo-inwestycyjnych na obiektach i urządzeniach kanalizacyjnych wynika, że wydatki na zakup/usługę/zamówienie związane z remontami wyniosły w 2019 r. – 118 004 zł a w 2020 r. 111 349 zł. Remontami lub ich wymianą były najczęściej objęte pompy ścieków, zakup części zamiennych, usprawnienie monitoringu urządzeń. W 2020 r. przeprowadzono remonty wszystkich przepompowni ścieków.

(akta kontroli str. 91-92,195)

Prezes przedstawił tygodniowe plany prac do wykonania przez pracowników ZUK od 7 października 2019 r. do 14 lutego 2020 r. Plan ten zawierał nazwiska i imiona pracowników oraz bieżące czynności, w tym remontowo-konserwacyjne jakie mieli do wykonania m.in. na sieciach wodociągowych i kanalizacyjnych w wyznaczonym dniu.

(akta kontroli str. 93-136)

Prezes wyjaśnił: *Do momentu objęcia przeze mnie funkcji Prezesa Spółki, harmonogramów prac w ZUK nie wykonywano. Okres pomiędzy 01.04.2019 - 07.10.2019 był okresem transformacji, w którym wdrażano system, harmonogramy były wykonywane wtedy odrębnie na wspólnych cotygodniowych spotkaniach kierownictwa Spółki.*

(akta kontroli str. 361)

W ZUK opracowano procedury przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Pierwszym etapem jest uzyskanie przez inwestora technicznych warunków przyłączenia i dostarczenie do Spółki:

- wypełnionego wniosku o wydanie informacji o możliwości przyłączenia obiektu budowlanego do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Wniosek ten wypełnia się w momencie, gdy następuje przekształcenie działki z rolnej na budowlaną lub gdy inwestor stara się o uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;

- wypełnionego wniosku o wydanie warunków technicznych wraz z załącznikami: decyzja o warunkach zabudowy lub oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane oraz mapę zasadniczą. Wniosek ten wypełnia się w momencie, gdy na przedmiotowej działce jest już budynek (w takiej sytuacji informacja o możliwości przyłączenia obiektu budowlanego do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej nie jest potrzebna).

Kolejnym etapem jest sporządzenie przez uprawnionego projektanta dokumentacji projektowej w dwóch egzemplarzach i dostarczenie do Spółki w celu jej uzgodnienia. Decyzję w tej sprawie wydaje się w ciągu 30 dni.

ZUK oferuje również sporządzenie ww. dokumentacji wraz z usługą wykonania przyłącza.

¹⁶ Nie ma obowiązku przeprowadzania corocznych kontroli stanu technicznego sieci kanalizacyjnych.

Co najmniej 14 dni przed wykonaniem przyłącza przez firmę zewnętrzną należy dostarczyć zgłoszenie do przystąpienia do robót, a po ich wykonaniu włączenie do sieci dokonują obligatoryjnie pracownicy ZUK, którzy dokonują odbioru technicznego przyłącza, sporządzają protokół wraz z ustaleniem daty geodezyjnej inwentaryzacji powykonawczej, która jest podstawą do podpisania umowy na czas określony na świadczenie usługi dostarczania wody i/lub odprowadzania ścieków.

Druki wszystkich ww. wniosków można pobrać ze strony internetowej Spółki.

(akta kontroli str. 137-150)

Spółka nie dysponowała danymi i dokumentami dotyczącymi złożonych i rozpatrywanych wniosków o podłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, a tym samym o liczbie wszystkich złożonych wniosków, rozpatrzonych pozytywnie oraz liczbie i przyczynach odmów podłączenia. W 2018 r. do sieci sanitarnej podłączono 33 nieruchomości. Łącznie do kanalizacji było podłączonych 2065 budynków. Wydano 111 warunków technicznych, 154 informacje o możliwości lub braku możliwości podłączenia do sieci, w 106 przypadkach uzgodniono dokumentację techniczną.

W 2019 r. przyłączono do sieci kanalizacyjnej 26 budynków. Łącznie do sieci sanitarnej podłączonych było 2091 budynków. Wydano 99 warunków technicznych, w 44 przypadkach uzgodniono dokumentację techniczną.

Spółka świadczyła usługi w zakresie wykonywania przyłączy kanalizacyjnych.

(akta kontroli str. 156-175, 186, 204)

Prezes ZUK wyjaśnił ponadto: *W przypadkach gdy istniała techniczna możliwość podłączenia do gminnej sieci kanalizacyjnej, tj. gdy odbiorca mógł podłączyć się do sieci kanalizacyjnej za pomocą przyłącza kanalizacyjnego na terenach, na których sieć kanalizacyjna istnieje, nie było przypadków odmowy podłączenia posesji do sieci kanalizacyjnej.*

(akta kontroli str. 361)

Na pytanie, czy we wszystkich przypadkach podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, przedsiębiorstwo zawarło umowę na odprowadzanie ścieków, a jeżeli nie to jakie były przyczyny odmowy zawarcia takiej umowy, Prezes wyjaśnił: *Spółka zawiera z wnioskującym (inwestorem) umowę na odbiór ścieków z chwilą wykonania i podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. Warunkiem jest dostarczenie przez inwestora inwentaryzacji geodezyjnej wykonanego przyłącza oraz prawidłowe techniczne jego wykonanie potwierdzone spisaniem protokołu odbioru technicznego. W przypadku wystąpienia usterek termin podpisania protokołu zostaje przełożony do czasu ich usunięcia.*

(akta kontroli str. 361)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka nie planowała remontów sieci kanalizacyjnych.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy Prawo budowlane, przedsiębiorstwo jest zobowiązane utrzymywać obiekty budowlane w sposób zgodny z ich przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz w należyłym stanie technicznym. W tym celu powinno planować i przeprowadzać zaplanowane remonty urządzeń i sieci kanalizacyjnych.

2. ZUK nie wykonywał okresowych kontroli stanu technicznego sieci kanalizacyjnych zlokalizowanych poza terenem oczyszczalni ścieków.

Odnosząc się do powyższych nieprawidłowości Prezes wyjaśnił: *Spółka wykonywała okresowe kontrole stanu technicznego sieci kanalizacyjnej podczas awaryjnej diagnostyki i inspekcji sieci, likwidacji skutków awarii. Poszczególne odcinki sieci kanalizacyjnej poddawano przeglądowi i czyszczeniu po każdej awarii danego odcinka.*

(akta kontroli str. 361)

OCENA CZĄSTKOWA ZUK posiadał informacje o liczbie mieszkańców obszaru objętego działalnością Spółki w latach objętych kontrolą, korzystających z sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. ZUK prowadził ewidencję awarii sieci kanalizacyjnych, ale nie planował remontów sieci kanalizacyjnych zlokalizowanych poza terenem oczyszczalni ścieków. Nie wykonywał również okresowych kontroli stanu technicznego sieci kanalizacyjnych znajdujących poza terenem oczyszczalni ścieków. W ZUK opracowano procedury przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

OBSZAR **3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych**

3.1. Zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków komunalnych

Decyzją z 10 maja 2016 r. dyrektor RZGW w Krakowie, udzielił ZUK pozwolenia wodnoprawnego ZU-430-6/16 na wykonanie wylotu ścieków komunalnych na lewym brzegu cieku Babia, w km 0+944, na działce nr 696/16, obręb Szczukowice, wykonanie umocnienia koryta ww. cieku w obrębie wylotu materacami siatkowo-kamiennymi oraz dna narzutem z kamienia. Pozwolenie określało następujące ilości odprowadzanych oczyszczonych ścieków: $Q_{\max/h} - 98 \text{ m}^3/h$, $Q_{\text{śr/d}} - 941,0 \text{ m}^3/d$, $Q_{\max/r} - 343465 \text{ m}^3/r$.

W ww. pozwoleniu określono, że ścieki nie mogą przekraczać następujących dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń: $BZT_5 - 15 \text{ O}_2 \text{ mg/l}$, $ChZT_{5Cr} - 125 \text{ O}_2 \text{ mg/l}$, zawiesiny ogólne – 35 mg/l, azot ogólny – 15 mg/l, fosfor ogólny – 2 mg/l. Należy je badać z następującą częstotliwością: 12 próbek w ciągu roku, a jeśli zostanie wskazane, że ścieki spełniają wymagane warunki - cztery próbki w następnym roku. W przypadku, gdy jedna z czterech pobranych w ciągu roku próbek nie spełnia wymaganych warunków, należy badać ponownie 12 próbek w następnym roku. Próbkę ścieków należy pobierać w ostatniej studzience (S33) przed wylotem.

Termin ważności pozwolenia ustalony został na 10 maja 2026 r.

Z treści pozwolenia wynikało, że ma ono charakter warunkowy: odprowadzanie ścieków mogło nastąpić dopiero po wykonaniu wylotu ścieków komunalnych na lewym brzegu cieku Babia i po wykonaniu umocnienia koryta w obrębie wylotu oraz wyłożeniu skarp materacami siatkowo-kamiennymi oraz dna narzutem z kamienia.

(akta kontroli str. 374-377)

Prezes Zarządu Spółki poinformował, że *dokonano sprawdzenia w archiwum i stwierdzono, iż Spółka nie posiada kopii wniosku wraz z załącznikami o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego z 10 maja 2016 r.*

(akt kontroli str. 378)

Z uzasadnienia decyzji wynika, że ZUK złożył wniosek o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego dotyczący trzech elementów: wykonanie wylotu ścieków do cieku Babia, na jego umocnienie w obrębie wylotu oraz na wprowadzenie tym wylotem ścieków komunalnych z oczyszczalni. [...] *Obecnie ścieki wprowadzane są do rowu melioracyjnego. W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia Inwestor zaprojektował nowy odcinek kanalizacji i wylot ścieków na lewym brzegu cieku Babia, dopływu rzeki Bobrzy. W obrębie wylotu będzie wykonane umocnienie koryta cieku na długości ok. 10 m: brzegów materacami siatkowo-kamiennymi oraz dna narzutem z kamienia. Z powyższego wynika, że wprowadzanie ścieków komunalnych mogło się rozpocząć dopiero po zrealizowaniu dwóch pierwszych elementów decyzji.*

(akta kontroli str. 374-377)

Wnioskiem z 2 lipca 2019 r. ZUK zwrócił się do Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych z terenu oczyszczalni ścieków wylotem W-1 do cieku Babia. Jednocześnie wnioskodawca wniósł o wygaszenie w całości pozwolenia wodnoprawnego ZU-430-6/16 z 10 maja 2016 r. wydanego przez dyrektora RZGW w Krakowie.

(akta kontroli str. 379-386)

Decyzją z 20 października 2020 r. wydaną w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie (dalej: Wody Polskie), stwierdzono wygaśnięcie z dniem 30 września 2020 r. pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do cieku Babia wylotem, oczyszczonych ścieków komunalnych, udzielonego ZUK decyzją z 10 maja 2016 r.

(akta kontroli str. 387-388a)

Decyzją KR.RUZ.421.1.196.2019.AS z 6 marca 2020 r. Dyrektor RZGW udzielił ZUK pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych z oczyszczalni ścieków, znajdującej się w aglomeracji Piekoszów o RLM 14 863, istniejącym wylotem W-1 o średnicy 400 mm, zlokalizowanym na działce o numerze ew. 696/28, obręb 0016 Szczukowice, do cieku Babia w km 0+944, w ilości: $Q_{\max.5} - 0,055 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{\max.h} - 198 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{śr.d}} - 2050 \text{ m}^3/\text{d}$. $Q_{\max.d} - 2543 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{dop.rok}} - 928195 \text{ m}^3/\text{rok}$.

W pozwoleniu ustalone zostały warunki jego wykonywania:

- nieprzekraczanie w oczyszczonych ściekach komunalnych minimalnego procentu redukcji substancji zanieczyszczających: $BZT_5 - 70$, $ChZT_{Cr} - 75$, zawiesiny ogólne – 90, azot ogólny – 70, fosfor ogólny – 80;
- prowadzenie i rejestrowanie pomiarów ilości oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku Babia za pomocą przepływomierza elektromagnetycznego na odpływie w studzience pomiarowej SK-1;
- prowadzenie i rejestrowanie pomiarów jakości oczyszczonych ścieków wprowadzanych do cieku Babia opisanym wylotem w zakresie wskaźników zanieczyszczeń z częstotliwością 12 razy na rok, pobieranych ze studzienki pomiarowej S-33;
- prowadzenie i rejestrowanie pomiarów jakości wód powierzchniowych cieku Babia powyżej i poniżej wylotu w zakresie wskaźników zanieczyszczeń z częstotliwością 12 razy na rok, a w przypadku nieprzekraczania stężeń zanieczyszczeń ww. wskaźników w cieku Babia – cztery razy w następnym roku; Miejscem poboru próbek ścieków doprowadzanych do oczyszczalni będzie kanał otwarty za kratą schodkową;
- utrzymywanie cieku Babia na odcinku o długości ok. 2 m poniżej wylotu W-1.

Termin obowiązywania pozwolenia wodnoprawnego został ustalony na 6 marca 2028 r.

W uzasadnieniu decyzji stwierdzono m.in.: Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Kielcach, po przeprowadzeniu kontroli oczyszczalni ścieków, pismem z dnia 7 czerwca 2019 r. znak: IK.703.0.62.24.2019.WN wystąpił do Dyrektora RZGW w Krakowie z wnioskiem o cofnięcie pozwolenia wodnoprawnego udzielonego ZUK decyzją Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., znak: ZU-430-6/16, w związku z niedotrzymywaniem warunków określonych w ww. pozwoleniu w zakresie określonych ilości i jakości wskaźników zanieczyszczeń. Pismem z dnia 14 czerwca 2019 r., znak: ZUK/448/19 ZUK poinformował, że podjął prace dot. modernizacji oczyszczalni ścieków w Piekoszowie, które będą skutkować poprawą środowiska naturalnego i jednocześnie wniósł o niewszczywanie postępowania w przedmiocie cofnięcia ww. pozwolenia wodnoprawnego. Ponadto pismem z dnia 12 września 2019 r. Zakład przedłożył m.in. uchwałę Rady Gminy Piekoszów z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego Planu Rozwoju i Modernizacji

Urządzeń Wodociagowych i Kanalizacyjnych na lata 2019-2027 Zakładu Usług Komunalnych w Piekoszowie Sp. z o.o.”, z którego wynika, że Spółka będzie realizować cel strategiczny, jakim jest uzyskanie pełnego efektu ekologicznego, zapewniającego ochronę wód powierzchniowych i podziemnych.

(akta kontroli str. 389-393)

W wyniku ustaleń kontroli przeprowadzonej na zlecenie i w czasie kontroli NIK przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach (dalej: WIOŚ)¹⁷ nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zgodności pozwolenia wodnoprawnego z obowiązującymi przepisami.

Z ustaleń kontroli WIOŚ wynika, że oczyszczalnia ścieków w Piekoszowie jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną i zgodnie z okazanym projektem budowlano-wykonawczym Warszawskiego Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjnych „Hydrocentrum” S.A. Warszawa (styczeń 2000 r.), została ona zaprojektowana dla 13 756 RLM, na przyjęcie ścieków w ilości $Q_{dmax} = 2543 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax} = 198 \text{ m}^3/\text{h}$. Oczyszczalnia zlokalizowana jest na działkach ewidencyjnych o nr ewidencyjnych 1578/86 i 1578/88 obręb Piekoszków. Teren oczyszczalni jest ogrodzony i dozorowany.

Do oczyszczalni dopływają ścieki z miejscowości: Piekoszków, Micigózd (z wyłączeniem ulic: Ogrodowa, Polna i Łąkowa), Brynica (częściowo), Podzamcze, Górki Szczukowskie, Szczukowice, Jaworznia, Janów (z wyłączeniem Janowa Dolnego), Łaziska. Do oczyszczalni dowożone są również ścieki wozami asenizacyjnymi przez ZUK Piekoszków oraz inne firmy.

Ciąg technologiczny oczyszczalni ścieków stanowią następujące urządzenia i obiekty:

- pompownia główna ścieków,
- punkt zlewny ścieków dowożonych ze zbiornikiem retencyjno-uśredniającym i piaskownikiem punktu zlewnego,
- kratka schodkowa,
- piaskownik wirowy,
- komora rozdzielcza,
- wielofunkcyjny reaktor biochemiczny „Hydrocentrum” (2 szt.), w którym praca odbywa się w następujących cyklach:
 - faza napowietrzania (faza napowietrzania łącznie z napełnianiem trwa 2 h 40 min),
 - faza sedymentacji (czas sedymentacji wynosi 1 h 15 min),
 - faza spustu (czas zrzutu ścieków wynosi 50 min a osadu 20 min).

W trakcie procesu oczyszczania ścieków jaki zachodzi w reaktorach biologicznych, prowadzony jest ciągły dopływ ścieków surowych, co uniemożliwia prawidłowy przebieg procesu jaki zachodzi w poszczególnych cyklach pracy reaktora.

- komora osadowa,
- budynek wielofunkcyjny ze stacją odwadniania osadu oraz przygotowania i dawkowania elektrolitu,
- zbiornik PIX,
- stacja dmuchaw,
- punkt kontrolno-pomiarowy.

Ścieki oczyszczone odprowadzane są wylotem zlokalizowanym na działce 696/16, obręb Szczukowice, na lewym brzegu cieku Babia.

Proces technologiczny oczyszczania ścieków, zgodnie z ustaleniami kontroli WIOŚ, odbywa się następująco:

Ścieki z sieci kanalizacyjnej dopływają do przepompowni ścieków zlokalizowanej na terenie oczyszczalni. Następnie tłoczone są na kratę schodkową i piaskownik, gdzie

¹⁷ Protokół kontroli przeprowadzonej w dniach 26 stycznia – 9 lutego 2021 r.

następuje oczyszczanie mechaniczne ścieków.

Ścieki dowożone do oczyszczalni gromadzone są w zbiorniku retencyjno-uśredniającym po wcześniejszym podczyszczeniu na kracie przy komorze zlewnej i w piaskowniku zlokalizowanym w ww. zbiorniku. Następnie kierowane są oddzielnym rurociągiem na kratę schodkową i piaskownik umieszczony w komorze rozdzielczej reaktorów wielofunkcyjnych.

Po oczyszczeniu mechanicznym, ścieki (z sieci oraz dowożone) przepływają do komory rozdzielczej, gdzie mieszane są z osadem czynnym recyrkulowanym przy pomocy podnośników powietrznych z komór bezciśnieniowych reaktorów wielofunkcyjnych. Mieszanina ścieków i osadu trafia najpierw do komór ciśnieniowych, gdzie w warunkach wysokiego obciążenia zachodzi redukcja węgla organicznego i denitryfikacja azotu azotanowego pochodzącego z komór bezciśnieniowych i doprowadzonego do komór ciśnieniowych po fazie spustu. Kolejna faza biologicznego oczyszczania ścieków przebiega w komorach bezciśnieniowych, dokąd mieszanina ścieków i osadu czynnego przepływa otworami przepływowymi umieszczonymi przy dnie ściany odgradzącej obie komory. W czasie fazy tlenowej zawartość obu komór: ciśnieniowej i bezciśnieniowej mieszana jest i napowietrzana sprężonym powietrzem wtłaczanym rusztami napowietrzającymi wyposażonymi w dyfuzory. Tłoczone powietrze dostarcza tlen niezbędny dla procesów życiowych biomasy oraz zapewnia odpowiednie mieszanie dla utrzymania kłaczków osadu czynnego w postaci zawiesiny, równomiernie wypełniającej reaktor. Z chwilą gdy ścieki w komorze oczyszczania osiągną odpowiedni poziom lub gdy upłynie czas fazy napowietrzania zostaje wstrzymany dopływ sprężonego powietrza do reaktora. Rozpoczyna się cykl sedymentacji. Dopływające do komory ciśnieniowej ścieki, gromadzone są w reaktorze powodując stopniowe podwyższanie się ich poziomu w obu komorach oczyszczania. Po upływie czasu fazy beztlenowej następuje kolejna faza tlenowa lub po osiągnięciu poziomu maksymalnego oraz zadowalającym opadnięciu osadu, zdekantowane ścieki oczyszczone w sposób swobodny lub wymuszony przy pomocy sprężonego powietrza wtłaczanego do komory ciśnieniowej, przelewają się do koryt zbiorczych i dalej odpływają kanałem zrzutowym do odbiornika. W momencie gdy poziom cieczy w komorze ciśnieniowej osiągnie poziom minimalny, zostaje odcięty dopływ sprężonego powietrza i otworzony zawór odpowietrzający. Tym samym rozpoczyna się kolejny cykl oczyszczania - napełniania reaktora i kolejny cykl biochemicznego oczyszczania ścieków. Osad nadmierny odpompowywany jest do napowietrzanego zbiornika osadu nadmiernego a następnie odwadniany mechanicznie na prasie taśmowej.

W trakcie przeprowadzonych oględzin stwierdzono, że urządzenia wchodzące w skład instalacji do oczyszczania ścieków były w trakcie pracy. Stwierdzono brak przepływomierza zliczającego ilość odprowadzanych ścieków z powodu oddania go do naprawy. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie pracy oczyszczalni.

Jak ustalono w trakcie kontroli WIOŚ, kontrolowana jednostka wykonuje pomiary jakości ścieków oczyszczonych raz w miesiącu. W czasie kontroli okazano sprawozdania z badań za kontrolowany okres. Pobór prób oraz badania ścieków w 2019 r. wykonane zostały przez Przedsiębiorstwo Naukowo-Techniczne EKOTERRA Sp. z o.o. w Kielcach, posiadające akredytację PCA AB 885. W 2020 r. pobór prób oraz badania ścieków wykonane były przez Laboratorium Badań Środowiskowych BARWA Firmy Handlowej BARWA z Kielc, posiadające akredytację PCA AB 1488.

Na podstawie wyników badań dotyczących jakości odprowadzanych ścieków z oczyszczalni, wykonanych przez ww. laboratoria, stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości wskaźnika zanieczyszczeń BZT5 określonego w decyzji Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie znak: ZU-430-

6/16 z 10 maja 2016 r. Przekroczenie wystąpiło w 2019 r. w miesiącach: maj, lipiec, sierpień i wrzesień.

Stwierdzono również przekroczenie minimalnego procentu redukcji substancji zanieczyszczających dla fosforu ogólnego określonego w decyzji Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie znak: KR.RUZ.421.1.196.2019.AS z dnia 6 marca 2020 r. Przekroczenie wystąpiło w grudniu 2020 r.

Powyższe wyniki wykazały również podwyższoną zawartość fosforu ogólnego w ściekach oczyszczonych, która wystąpiła w czerwcu i lipcu 2019 r. oraz styczniu i czerwcu 2020 r. Podwyższona zawartość azotu ogólnego wystąpiła natomiast w październiku 2019 r. oraz maju, czerwcu i sierpniu 2020 r. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych¹⁸, najwyższe dopuszczalne wartości azotu ogólnego dotyczą średniej rocznej wartości tego wskaźnika w ściekach, obliczonej dla próbek średnich dobowych pobranych w okresie roku. Analiza badań automonitoringowych nie wykazała przekroczenia średniorocznych wartości azotu i fosforu ogólnego w 2018 i 2019 r. w czasie obowiązywania pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie znak: ZU-430-6/16 z dnia 10 maja 2016 r.

Sprawozdania z wynikami pomiarów w zakresie ilości i jakości ścieków przesyłane były do WIOŚ. W czasie weryfikacji ww. sprawozdań stwierdzono rozbieżności pomiędzy ilością odprowadzanych ścieków, wykazaną w zeszycie eksploatacji oczyszczalni w miesiącach listopad i grudzień 2020 r., a ilością ścieków przesłaną do WIOŚ. Zgodnie z wyjaśnieniami technologa z ZUK, *różnice wynikały z awarii przepływomierza.*

W dniach 26-27 stycznia 2021 r. Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Oddział w Kielcach na zlecenie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach (zlecenie nr 3/CLB-KL/2021 z 26 stycznia 2021 r.) dokonało poboru próbki średniodobowej ścieków oczyszczonych za pomocą automatycznego pobornika oraz próby jednorazowej ścieków surowych.

Wyniki badań prób pobranych kształtowały się następująco:

- 1) ścieki oczyszczone pobrane w dniach 26-27 stycznia 2021 r. (próba średniodobowa): BZT5 – 4,0 mgO₂/dm³, ChZT – 39,0 mgO₂/dm³, stężenie zawiesin – 4,6 mg/dm³ azot ogólny – 8,11 mg/dm³, fosfor ogólny – 3,30 mg/dm³
- 2) ścieki surowe pobrane w dniu 26 stycznia 2021 r. (próba jednorazowa): BZT5 – 480 mgO₂/dm³, ChZT – 1420 mgO₂/dm³, stężenie zawiesin – 800 mg/dm³, azot ogólny – 123 mg/dm³, fosfor ogólny – 40,8 mg/dm³.

Redukcja zanieczyszczeń przedstawiała się następująco:

- BZT5 - procent redukcji substancji zanieczyszczających wyniósł 99 (minimalny procent redukcji - 70),
- ChZT - procent redukcji substancji zanieczyszczających wyniósł 97 (minimalny procent redukcji - 75),
- zawiesina ogólna - procent redukcji substancji zanieczyszczających wyniósł 99 (minimalny procent redukcji - 90),
- azot ogólny - procent redukcji substancji zanieczyszczających wyniósł 93 (minimalny procent redukcji - 70),
- fosfor ogólny - procent redukcji substancji zanieczyszczających wyniósł 92

¹⁸ Dz. U. poz. 1311.

(minimalny procent redukcji - 80).

Przeprowadzone badania jakości ścieków nie wykazały przekroczeń minimalnego procentu redukcji substancji zanieczyszczających w odprowadzanych ściekach oczyszczonych, określonego w decyzji Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie znak: KR.RUZ.421.1.196.2019.AS z 6 marca 2020 r.

(akta kontroli str. 394-459)

W latach 2018-2020 ZUK nie przeprowadzał okresowych kontroli stanu technicznego obiektów technologicznych oczyszczalni ścieków i stacji zlewnej zlokalizowanej na terenie oczyszczalni ścieków – co najmniej raz w roku na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo budowlane oraz co najmniej raz na pięć lat na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy. Nie wykonywano również badań w zakresie bezpiecznego użytkowania obiektu każdorazowo w przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 61 pkt 2 Prawa budowlanego, tj. wystąpienia czynników zewnętrznych oddziałujących na obiekt budowlany, związanych z działaniem człowieka lub sił natury (...)¹⁹, ponieważ takie zdarzenia nie wystąpiły.

W związku z nieprzeprowadzaniem okresowych przeglądów, nie planowano remontów wynikających z zaleceń będących wynikami takich kontroli.

W Spółce prowadzono jedynie bieżące remonty i naprawy uszkodzeń, wynikające z normalnej eksploatacji.

Prezes wyjaśnił: *Za przeprowadzanie okresowych i terminowych kontroli zgodnie z obowiązującą dokumentacją techniczno-ruchową, przepisami, stanem technicznym, normami i wytycznymi technicznymi w Spółce odpowiedzialny jest Dział Eksploatacji, którym kieruje Technolog.*

Z dniem 31 maja 2020 r. w Spółce zakończył prace poprzedni Technolog. Nowy Technolog rozpoczął pracę od 1 czerwca 2020 r. Jako Prezes Zarządu nie zostałem poinformowany przez poprzedniego Technologa o uchybieniach w pytanym zakresie. W związku z zapytaniem kontrolnym, nowy Technolog po przeprowadzeniu kwerendy dokumentacji, nie odnalazł dokumentów świadczących o przeprowadzanych okresowych kontrolach stanu technicznego rocznych i pięcioletnich poza następującymi dokumentami:

- *badanie izolacji transformatora przepompowni ścieków P9 z pomiarem rezystencji uziemienia stacji 1534 przepompowni ścieków P9 z dnia 13 lipca 2020 r.,*
- *badanie izolacji transformatora stacji transformatorowej 1526 na oczyszczalni ścieków z pomiarem rezystencji uziemienia w dniu 6 lipca 2020 r.,*
- *badanie okresowe ochrony przed porażeniem przez samoczynne wyłączenie instalacji elektrycznej obiektów oczyszczalni ścieków wraz z badaniem rezystencji izolacji obwodów z 22 września 2020 r.,*
- *badanie stanu instalacji odgromowej i uziomów obiektów oczyszczalni ścieków z 22 września 2020 r.,*
- *badanie okresowe ochrony przed porażeniem przez samoczynne wyłączenie instalacji elektrycznej obiektów oczyszczalni ścieków wraz z badaniem rezystencji izolacji obwodów z 15 lutego 2017 r.,*
- *badanie stanu instalacji odgromowej i uziomów obiektów oczyszczalni ścieków z 15 lutego 2017 r.*

W związku z powyższym nie potrafię jednoznacznie powiedzieć, czy wszystkie kontrole, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. b, art. 62 ust. 1 pkt 2, art. 61 pkt 4 ustawy Prawo budowlane były przeprowadzone. Natomiast pracownicy działu eksploatacji cyklicznie dokonują objazdów i cyklicznych kontroli poprawności

¹⁹ art. 62 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego..

działania obiektów technologicznych pod kątem poprawności działania i sprawności pracy przepompowni ścieków i oczyszczalni ścieków.

W związku z powyższym faktem informuję, iż Technolog zostanie niezwłocznie zobligowany do przeprowadzenia pozostałych okresowych przeglądów stanu technicznego w ciągu następnych 3 miesięcy.

(akta kontroli str. 460-511)

Zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniu wodnoprawnym, Spółka przekazywała do WIOŚ wyniki pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód. Pobór próbek ścieków odprowadzanych z oczyszczalni i ich analiza były prowadzone przez akredytowane laboratorium w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności²⁰ w zakresie badań do których wykonywania przedsiębiorstwo było zobowiązane.

(akt kontroli str. 512-595, 596, 597)

Prezes ZUK w powyższej sprawie wyjaśnił, że *Spółka przeprowadza badania ścieków zgodnie z warunkami zawartymi w pozwoleniu wodnoprawnym. Wyniki analiz ścieków wraz z ilościami ścieków oczyszczonych przesyłane są do RZWG w Krakowie i WIOŚ w Kielcach z częstotliwością zgodną z warunkami pozwolenia wodnoprawnego.*

(akta kontroli str. 598)

Spółka otrzymała od Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Kielcach informację z 3 października 2018 r. ustalającą wysokość opłaty podwyższonej za usługi wodne Nr 1 ZZ, Kielce, OP/I kwartał/2018. Spółce ustalono za okres I kwartału 2018 r. opłatę podwyższoną w wysokości 51 485 zł za korzystanie z usług wodnych polegających na wprowadzaniu ścieków do cieku Babia bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego.

Opłata została obliczona zgodnie z art. 281 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo wodne w wysokości 500% opłaty zmiennej za wprowadzanie ścieków z oczyszczalni w Piekoszowie do cieku Babia, bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, ustalonej przez Zarząd Zlewni PGW WP w Kielcach w informacji Nr 4 ZZ Kielce, OZ/I kwartał/2018 z dnia 18 lipca 2018 r. w wysokości 10 297 zł za okres I kwartału 2018 r.

Do informacji załączony był protokół kontroli nr KR.Z.U.U.1.451.17752018 przeprowadzonej 11 kwietnia 2018 r. przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni Kielce. W protokole wymieniono dokumenty uprawniające do korzystania z wód (pozwolenia wodnoprawne), wśród których przy decyzji z 10 maja 2016 r., znak ZU-430-6/16 zamieszczono adnotację: nie obowiązuje do czasu wybudowania wylotu ścieków oczyszczonych do wód, wprowadzenie ścieków do wód lub do ziemi.

(akta kontroli str. 599-606)

Spółka otrzymała od Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Kielcach informację z 18 października 2018 r. ustalającą wysokość opłaty podwyższonej za usługi wodne Nr 3 ZZ, Kielce, OP/II kwartał/2018. Spółce ustalono za okres II kwartału 2018 r. opłatę podwyższoną w wysokości 13 180 zł, zamiast ustalonej w informacji Nr 571 ZZ Kielce, OZ/II kwartał/2018 z dnia 4 października 2018 r. opłaty w wysokości 2636 zł za okres II kwartału 2018 r.

Spółka nie miała kopii protokołu kontroli, na podstawie której wymierzono opłatę podwyższoną.

(akta kontroli str.607-608)

Za III kwartał 2018 r. podwyższona opłata została ustalona na kwotę 12 090 zł zamiast pierwotnej 2418 zł, a za IV kwartał wymierzono podwyższoną opłatę w kwocie 16 015 zł zamiast pierwotnej 3203 zł. W protokołach kontroli za III i IV

²⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 155.

kwartał, podobnie jak w protokole za I kwartał wymieniono dokumenty uprawniające do korzystania z wód (pozwolenia wodnoprawne), wśród których przy decyzji z 10 maja 2016 r., znak ZU-430-6/16 zamieszczono adnotację: nie obowiązuje do czasu wybudowania wylotu ścieków oczyszczonych do wód, wprowadzenie ścieków do wód lub do ziemi.

(akta kontroli str. 609-621)

W dniu 30 maja 2018 r. ZUK przekazał Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu KORDIAN z Kielc teren i plac budowy dla wykonania robót „Budowa rurociągu grawitacyjnego oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku A (Babia)”.

Budowa rurociągu została zakończona i odebrana protokołem odbioru z 30 października 2018 r. Zrealizowanie tej inwestycji spowodowało, że decyzja z 10 maja 2016 r., znak ZU-430-6/16 (pozwolenie wodnoprawne) zaczęła obowiązywać w pełnym zakresie, a Spółka przestała otrzymywać decyzje o wymierzeniu podwyższonej opłaty.

(akta kontroli str. 622-630)

3.2. Zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych

ZUK nie wytwarzał i w związku z tym nie prowadził ewidencji odpadów niebezpiecznych.

Masa komunalnych osadów ściekowych według ewidencji odpadów oraz kart ewidencji komunalnych osadów ściekowych wyniosła 1076 Mg w 2018 r., 1268 Mg w 2019 r. oraz 774 Mg za trzy kwartały 2020 r.

(akta kontroli str. 684)

W związku z ilością wytwarzanych rocznie odpadów, Spółka nie była zobowiązana do posiadania pozwolenia na wytwarzanie odpadów.

Wszystkie wytworzone osady ściekowe zostały zakwalifikowane do wykorzystania w procesie R10 *Obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska*.

W dniu 10 lutego 2017 r. ZUK podpisał z Zakładem Usług Komunalnych Celiny Sp. z o.o. w Micigoździe (dalej: wykonawca) umowę na odbiór i zagospodarowanie ustabilizowanych osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Piekoszowie. Przedmiotem umowy był odbiór, transport i zagospodarowanie koś o nr kodu 190805, powstających w oczyszczalni ścieków, zgodnie z ustawą o odpadach i rozporządzeniem w sprawie komunalnych osadów ściekowych. W ramach realizacji przedmiotu umowy wykonawca miał zapewnić odbiór, transport oraz zagospodarowanie osadów. Wykonawca został zobowiązany w umowie do zagospodarowania osadów metodą: R10 – odzysk odpadów poza instalacjami lub urządzeniami, tj. obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska; R3 – recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (włączając kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania); D5 – składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne. Zgodnie z umową, ich zagospodarowanie nastąpiło na terenie gminy Chmielnik. Wykonawca oświadczył, że posiada wszystkie niezbędne decyzje i zezwolenia właściwych organów na prowadzenie działalności w zakresie transportu i gospodarowania odpadami objętymi zawartą umową, zgodnie z ustawą o odpadach. Strony umowy zgodnie stwierdziły, że wykonawca będzie ponosił całkowitą odpowiedzialność za przekazane przez zamawiającego koś oraz właściwy i zgodny z prawem proces ich zagospodarowania.

W umowie odbiorca osadu został zobowiązany do przedkładania ZUK, w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem wywozu i rolniczego zagospodarowania

osadu ściekowego oraz przed wywozem kolejnych objętości osadu następujących danych:

- dokumentu określającego tytuł prawny do nieruchomości gruntowych, na których mają być stosowane osady ściekowe wydanego przez właściwy organ, wykazujący iż wykonawca jest władającym powierzchnią ziemi w rozumieniu art. 3 pkt 44 ustawy Prawo ochrony środowiska;
- oświadczenie wykonawcy, że spełnione są wszystkie warunki stosowania koś określone w art. 96 ust. 12 ustawy o odpadach;
- oświadczenie wykonawcy, że dana działka, kompleks działek przeznaczony do zagospodarowania w procesie R10 ustabilizowanym koś jest przeznaczony tylko i wyłącznie na ten cel.

Strony ustaliły, że w przypadku rolniczego wykorzystania osadów ściekowych, wykonawca zobowiązany będzie do przekazania na 14 dni przed każdym planowanym wywozem partii osadu ściekowego z oczyszczalni, pisemnej informacji o wyborze działki rolnej lub miejsca, na której osad zostanie zagospodarowany oraz pisemnej deklaracji, że proces ten będzie przeprowadzany zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska. Ponadto, wykonawca dołączy badania gleby pod kątem przydatności do stosowania osadu ściekowego. Osady muszą zostać w tym celu poddawane badaniom z częstotliwością i w zakresie zgodnym z rozporządzeniem w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Wyniki tych badań miały być przedstawiane wykonawcy przez ZUK niezwłocznie po ich wykonaniu. Na podstawie przedstawionych badań wykonawca miał obliczać maksymalną dopuszczalną dawkę osadu ściekowego, jaką można stosować do gruntu na hektar w ciągu roku oraz średnio w okresie trzech lat.

ZUK zobowiązał się w umowie do przedkładania wykonawcy – w przypadku rolniczego wykorzystania osadu – wyników badań obejmujących określone w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych oraz opracowań agrochemicznych zawierających wyliczoną dopuszczalną dawkę do stosowania osadów ściekowych na poszczególne grunty, o czym mowa w § 3 ust. 7 ww. rozporządzenia.

ZUK zobowiązał się do wykonania na własny koszt badania osadu ściekowego w laboratorium posiadającym akredytację Polskiego Centrum Akredytacyjnego, zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia.

(akta kontroli str. 631-636)

ZUK podpisał kolejne umowy z tym samym wykonawcą 12 lutego 2019 r. i 16 marca 2020 r. Zakres tych umów był taki sam jak w umowie z 2017 r. Wykonawca zobowiązał się do zagospodarowania osadów odbieranych z oczyszczalni ścieków metodą R10, R3 i D5. Powtórzone zostały zapisy dotyczące obszaru rolniczego zastosowania osadów. Wykonawca zapewnił o posiadaniu wszystkich niezbędnych decyzji i zezwoleń właściwych organów na prowadzenie działalności w zakresie transportu i gospodarowania odpadami objętymi umową. Oświadczył również, że ponosi całkowitą odpowiedzialność za przekazane przez ZUK koś oraz właściwy i zgodny z prawem proces ich zagospodarowania.

Powtórzony został zapis, w którym odbiorca osadu zobowiązał się do przedkładania ZUK dokumentów określających tytuł prawny do nieruchomości, na której miały być stosowane osady ściekowe, oświadczenie wykonawcy, że spełnione są warunki określone w art. 96 ust. 12 ustawy o odpadach i oświadczenie, że działki gruntu przeznaczone do zagospodarowania w procesie R10 są przeznaczone wyłącznie na ten cel.

W umowach, podobnie jak w 2017 r., ZUK zobowiązał się do wykonywania badań laboratoryjnych osadów ściekowych i przekazywania ich wykonawcy.

(akta kontroli str. 637-648)

Z informacji udzielonej przez Prezesa ZUK wynika, że Spółka nie posiada dokumentów, które zgodnie z ww. umowami powinien przekazywać wykonawca w ramach realizacji tychże umów. Nie przeprowadzono również badań koś. Jedyne dokumenty, jakimi dysponuje ZUK to tytuły prawne do nieruchomości gruntowych, na których mają być stosowane osady ściekowe w postaci treści księgi wieczystej nr KI 1B/00070812/3²¹.

(akta kontroli str. 649-652)

Przeprowadzona na zlecenie NIK kontrola WIOŚ w zakresie gospodarowania odpadami ustabilizowanymi koś wykazała:

Ustabilizowane koś w latach 2019-2020 przekazywane były do Zakładu Usług Komunalnych w Celinach Sp. z o.o. w Micigoździe, który także wykonywał transport odpadów (numer rejestrowy w BDO - 000001348).

Zgodnie ze złożonym w BDO sprawozdaniem za rok 2019, ustabilizowane koś po higienizacji i odwodnieniu były przekazywane do dostosowania gruntów do określonych potrzeb, wynikających z planów gospodarki odpadami, planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Zostały one zastosowane na działce nr ew. 1/16 obręb Przededworze (gm. Chmielnik) na powierzchni 3,09 ha.

Podmiot odbierający ustabilizowane koś w okresie 2019-2020 posiadał następujące decyzje:

- decyzja Starosty Kieleckiego znak: RO-II.6233.67.2016.MK z dnia 21 grudnia 2016 r. udzielająca wykonawcy zezwolenia na odzysk odpadów poza instalacjami lub urządzeniami w procesie RI0 na działkach o nr ewid. 1/13, 1/15, 1/16 oraz na części działki 1/23, obręb Przededworze, gm. Chmielnik. Zezwolenie dotyczy ustabilizowanych koś. Termin obowiązywania – 20 grudnia 2019 r.;

- decyzja Starosty Kieleckiego znak: RO-II.6233.37.2019.MK z dnia 20 grudnia 2019 r. zmieniająca ww. decyzję Starosty Kieleckiego znak: RO-II.6233.67.2016.MK z dnia 21 grudnia 2016 r. udzielającą wykonawcy zezwolenia na odzysk odpadów poza instalacjami lub urządzeniami w procesie RI0, w zakresie terminu obowiązywania decyzji, który ustalono do dnia 5 marca 2020 r.;

- Decyzja Starosty Kieleckiego znak: RO-II.6233.5.2020.MK z dnia 27 maja 2020 r. udzielająca zezwolenia na odzysk odpadów poza instalacjami lub urządzeniami w procesie RI0 na działkach o nr ewid. 1/13, 1/15, 1/16, 1/18, 1/14 i 1/23, obręb Przededworze, gm. Chmielnik. Zezwolenie dotyczy ustabilizowanych koś. Termin obowiązywania – 13 lutego 2030 r.;

- decyzja Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak: OWŚ.VII.7650-4/2010 z dnia 29 marca 2011 r. udzielająca pozwolenia zintegrowanego dla instalacji do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton, zlokalizowanej w miejscowości Przededworze, gm. Chmielnik. Termin ważności pozwolenia – 10 lat od daty wydania decyzji;

- decyzja Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak: OWŚ-VII.7222.36.2014 z dnia 3 grudnia 2014 r. zmieniająca ww. decyzję Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak: OWŚ.VII.7650-4/2010 z dnia 29 marca 2011 r. udzielającą pozwolenia zintegrowanego w zakresie zmiany terminu obowiązywania pozwolenia, które wydano na czas nieoznaczony.

Zgodnie z informacjami udzielonymi przez Adama Noska, technologa zatrudnionego w ZUK, oraz informacjami zawartymi w Bazie Danych Odpadowych, koś w 2020 r. przekazywane były wyłącznie na proces RI0. Odpady przekazywane były Wykonawcy, którego zezwolenie na odzysk odpadów poza instalacjami lub

²¹ Informacja dostępna na stronie <https://przegladarka-ekw.ms.gov.pl>.

urządzeniami w procesie RI0 na działkach o nr ewid. 1/13, 1/15, 1/16, 1/18, 1/14 i 1/23, obręb Przededworze, gm. Chmielnik, obowiązywało do dnia 5 marca 2020 r. Nową decyzję wykonawcą uzyskał w dniu 27.03.2020 r. W okresie marzec - kwiecień 2020 komunalne osady ściekowe przekazywane były podmiotowi, który nie posiadał zezwolenia na proces RI0.

(akta kontroli str. 394-459)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. ZUK w okresie od maja 2016 r. do października 2018 r. odprowadzał ścieki bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego.

P.o. Prezes ZUK wyjaśnił: *Według posiadanej przeze mnie wiedzy, warunkowe obowiązywanie pozwolenia wodnoprawnego miało związek z brakiem środków finansowych w Spółce i Gminie Piekoszków na realizację inwestycji związanej z budową kanału odprowadzającego ścieki oczyszczone z oczyszczalni (...) wraz z wylotem ścieków (...) Pozostałe warunki pozwolenia wodnoprawnego były respektowane.*

2. W latach objętych kontrolą ZUK nie przeprowadzał okresowych kontroli stanu technicznego obiektów technologicznych oczyszczalni ścieków i stacji zlewnej zlokalizowanej na terenie oczyszczalni ścieków – co najmniej raz w roku na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo budowlane oraz co najmniej raz na pięć lat na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 2 tej ustawy.

Prezes wyjaśnił: *Za przeprowadzanie okresowych i terminowych kontroli zgodnie z obowiązującą dokumentacją techniczno-ruchową, przepisami, stanem technicznym, normami i wytycznymi technicznymi w Spółce odpowiedzialny jest Dział Eksploatacji, którym kieruje Technolog.*

Z dniem 31 maja 2020 r. w Spółce zakończył prace poprzedni Technolog. Nowy Technolog rozpoczął pracę od 1 czerwca 2020 r. Jako Prezes Zarządu nie zostałem poinformowany przez poprzedniego Technologa o uchybieniach w pytanym zakresie. W związku z zapytaniem kontrolnym, nowy Technolog po przeprowadzeniu kwerendy dokumentacji, nie odnalazł dokumentów świadczących o przeprowadzanych okresowych kontrolach stanu technicznego rocznych i pięcioletnich.

W związku z powyższym faktem informuję, iż Technolog zostanie niezwłocznie zobligowany do przeprowadzenia pozostałych okresowych przeglądów stanu technicznego w ciągu następnych 3 miesięcy.

(akta kontroli str. 460-461)

3. Spółka nie zapewniła zgodnego z przepisami prawa postępowania z koś określonymi w rozdziale 4 działu VII ustawy o odpadach i rozporządzeniu w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Nie egzekwowano również postanowień zawartych w umowach na odbiór osadów, w których odbiorca osadu został zobowiązany do przedkładania ZUK, w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem wywozu i rolniczego zagospodarowania osadu ściekowego oraz przed wywozem kolejnych objętości osadu wskazanych w tych umowach dokumentów. Nie był również realizowany obowiązek leżący po stronie wykonawcy udzielenia na 14 dni przed każdym planowanym wywozem partii osadu ściekowego z oczyszczalni pisemnej informacji o wyborze działki rolnej lub miejsca, na której osad zostanie zagospodarowany oraz pisemnej deklaracji, że proces ten będzie przeprowadzany zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska. Mimo umownego zobowiązania, wykonawca nie załączał badań gleby pod kątem przydatności do stosowania osadu ściekowego. Spółka nie przekazywała wykonawcy wyników badań osadów ściekowych, na podstawie których miał on

obliczać maksymalną dopuszczalną dawkę osadu ściekowego, jaką można stosować do gruntu na hektar w ciągu roku oraz średnio w okresie trzech lat.

Prezes wyjaśnił: Zakład Usług Komunalnych w Piekoszowie dysponuje jedynie dokumentem określającym tytuł prawny do nieruchomości gruntowych, na których mają być stosowane osady ściekowe w postaci treści księgi wieczystej nr KI 1B/00070812/3 informacja dostępna na stronie <https://przegladarka-ekw.ms.gov.pl>. Odbiorca komunalnych osadów ściekowych w dokumencie nr RO-II.6233.5.2020.MK z dnia 27 maja 2020r. przedstawił zamawiającemu nr działek na których będą stosowane osady ściekowe

Spółka uważa, iż zgodnie z § 3, pkt 5. Umowy Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za przekazane przez Zamawiającego komunalne osady ściekowe oraz właściwy i zgodny z polskim prawem proces zagospodarowania.

Spółka nie posiadała dokumentów świadczących, iż Wykonawca przedstawiał PUK w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem wywozu i rolniczego zagospodarowania osadu ściekowego oraz przed wywozem kolejnych objętości osadów dokumentów, o których mowa w pytaniu, zgodnie z § 3, pkt 6 Umowy.

Nie jestem w stanie jednoznacznie stwierdzić, jaka jest przyczyna takiego stanu rzeczy. Nie miałem wiedzy, iż wymienione dokumenty nie są dostarczane przez Wykonawcę. Byłem zapewniany przez Technologa, iż Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za osady ściekowe oraz proces zagospodarowania zgodny z wymogami prawnymi.

Za właściwą realizację umowy na odbiór i zagospodarowanie ustabilizowanych osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Piekoszowie odpowiedzialny jest Technolog. Od czerwca 2020 r. w Spółce pracuje nowa osoba na stanowisku Technologa. Z informacji uzyskanych od obecnego technologa, wynika, że nie miał wiedzy o wymogach zgodnie z § 3, pkt 6 Umowy.

Zakład Usług Komunalnych w Piekoszowie nie posiada pisemnej informacji od Wykonawcy o wyborze działki rolnej lub miejsca, na której osad zostanie zagospodarowany, wysyłanej na 14 dni przed każdym planowanym wywozem partii osadu ściekowego z oczyszczalni. Również nie posiada pisemnej deklaracji, że proces ten będzie przeprowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska oraz badań gleby pod kątem przydatności do stosowania osadu ściekowego.

Spółka przyjęła, że spełnione są wszystkie warunki stosowania komunalnych osadów ściekowych określone w art. 96 ust. 12 ustawy o odpadach, ponieważ warunki umowy pomiędzy zamawiającym i wykonawcą wyraźnie wskazują (§ 3 pkt 4 i 5 umowy), iż stosowanie komunalnych osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Piekoszowie należy wykonywać zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zakład Usług Komunalnych w Piekoszowie nie posiada badania komunalnego osadu ściekowego za rok 2018, natomiast posiada analizy wykonane w 2019-2020.

Nie jestem w stanie jednoznacznie stwierdzić, jaka jest przyczyna takiego stanu rzeczy. Nie miałem wiedzy, iż wymienione dokumenty nie są dostarczane przez Wykonawcę. Byłem zapewniany przez Technologa, iż Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za osady ściekowe oraz proces zagospodarowania zgodny z wymogami prawnymi.

(akta kontroli str. 649-652)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Spółka, w okresie od maja 2016 r. do października 2018 r., odprowadzała ścieki bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego.

ZUK przeprowadzał badania jakości ścieków surowych i oczyszczonych. Próbkę były pobierane i badane przez akredytowane laboratorium.

Spółka nie wykonywała tzw. rocznych i pięcioletnich kontroli stanu technicznego obiektów technologicznych oczyszczalni ścieków i stacji zlewnej zlokalizowanej na terenie oczyszczalni ścieków, do których zobowiązują przepisy ustawy Prawo budowlane. Nie przestrzegała również przepisów dotyczących postępowania z koś określonych w rozdziale 4 działu VII ustawy o odpadach i rozporządzeniu w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Mimo zawarcia w umowach szczegółowych zapisów o obowiązkach obu stron dotyczących postępowania z koś, obowiązki te nie były przestrzegane. Spółka nie przekazywała firmie zewnętrznej wyników badań koś, co skutkowało przekroczeniem norm dotyczących zastosowania dopuszczalnej ilości osadu zastosowanego na danej powierzchni gruntu.

OBSZAR

4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

4.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

ZUK nie planował w latach 2018 - 2020 (III kwartał) wydatków na realizację zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.

Prezes wyjaśnił: *Nie jestem w stanie jednoznacznie odpowiedzieć, czy i jak w 2018 oraz I kwartale 2019 r., tj. do momentu objęcia przeze mnie funkcji Prezesa przebiegał proces prognozowania wydatków. Jednak w rozmowach z ówczesną główną księgową Spółki uzyskiwałem informacje, iż żadne analizy i plany finansowe nie były wykonywane, nie zaprezentowano mi również stosownych dokumentów. Również braki w kompetencjach z zakresu controlingu finansowego i zarządzania finansami w przedsiębiorstwie potwierdzały taki stan rzeczy.*

Na dzień objęcia funkcji Prezesa Spółki, tj. 1 kwietnia 2019 r., Spółka była w złej kondycji finansowej, strata finansowa Spółki na dzień 21 grudnia 2018 r. wyniosła - 226 910,11 zł, na dzień 31 grudnia 2019 r. strata wyniosła -184 668,04 zł. Za okres styczeń-wrzesień 2020 r. wstępny wynik finansowy Spółki wyniósł -191 475,41 zł.

W maju 2019 r. dokonałem dwuletniej prognozy finansowej pokazującej projektowany stan finansów w Spółce, z uwzględnieniem kosztów dodatkowych. Wynikało z niej, iż Spółkę czekają trudne finansowo kolejne lata.

Wskutek krytycznej projektowanej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa, wprowadzono krótkoterminowe zarządzanie finansami i płynnością finansową Spółki w postaci cyklicznych spotkań Prezesa i Głównego Księgowego, podczas których dokonywano przeglądu, bezpośrednio w systemie księgowym, bieżącej sytuacji finansowej, analizy stanu środków na rachunku obrotowym, stopniu realizacji dochodów i rozchodów oraz możliwości dodatkowych wydatków, poza niezbędnymi kosztami stałymi. Ustaleń dokonywano w formie ustnej, protokołów nie sporządzano. Dodatkowo 2-3 razy w roku wykonywano rachunek zysków i strat w celu oceny dalszej możliwości zamierzeń.

Wdrożono również proces windykacji należności z uwagi na zaburzoną płynność finansową w Spółce, w dniu objęcia funkcji Prezesa stan środków na 31 marzec 2019 r. w rachunku bieżącym wynosił -128 tys. zł.

Uznano, iż opracowywanie rocznych planów wydatków, w kontekście trudnej sytuacji finansowej Spółki, w której opłaty (przychody) z taryf za zbiorowe odprowadzanie ścieków nie pokrywały wszystkich niezbędnych wydatków na zbiorowe odprowadzanie ścieków, nie przyniesie oczekiwanej wartości dodanej, wobec czego budżet roczny nie jest opracowywany.

Jedynymi źródłami finansowania w Spółce w zakresie zbiorowych dostaw wody oraz zbiorowego odprowadzania ścieków są przychody z taryf, tj. opłat odbiorców Spółki za wodę i ścieki.

W sierpniu 2019 r. opracowano plan wydatków inwestycyjno-remontowych na kolejne lata w postaci „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2019-2027”, w którym pokazano, które przedsięwzięcia będą realizowane ze środków własnych, które ze środków zewnętrznych – pożyczki, dotacje, dofinansowania, przy założeniu wpisania wydatków w kolejny okres taryf za wodę i ścieki.

(akta kontroli str. 653-655)

Ze sporządzonej przez Prezesa Zarządu Spółki analizy finansowej wynika, że w przypadku kosztów dotyczących ścieków, prognoza na 2019 r. wyniosła 1825 tys. zł przychodu, 2266 tys. zł kosztów, strata -441 tys. zł. W 2020 r. prognoza wyniosła 1390 tys. zł przychodu, 2 352 tys. zł kosztów i -383 tys. zł straty.

(akta kontroli str. 656)

Z powodu braku środków na finansowanie działań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, Spółka opierała swoją działalność w głównej mierze na kredytach. Prezes wyjaśnił: *Spółka w celu zapewnienia finansowania bieżących wydatków w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków uzyskała w 2018 r. kredyt na rachunku bieżącym w wysokości 500 tys. zł (Uchwała Rady Nadzorczej nr 8/2018 z 19 czerwca 2018 r.). Z tego co mi wiadomo, uzyskane środki pozwoliły Spółce na realizację podstawowych, bieżących wydatków w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków w tamtym czasie. Niemniej jednak, w dniu objęcia funkcji Prezesa, stan środków na 31 marca 2019 r. w rachunku bieżącym wynosił -128 tys. zł.*

Dodatkowo, w celu realizacji zadań inwestycyjnych Spółka uzyskała:

- w 2018 r. pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach na zadanie „Rurociąg grawitacyjny oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku A (Babia)” w łącznej kwocie netto 952,52 tys. zł. Umowa pożyczki z 2017 r. nr 539/17 była czterokrotnie aneksowana. Uzyskane środki pozwoliły na realizację zaplanowanego działania.

- w 2020 r. pożyczkę nr 1744/20 z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach (umowa z 27 maja 2020 r.), w kwocie 28 914 000 zł na zadanie „Zabezpieczenie przed przenikaniem do środowiska ścieków z istniejących reaktorów biologicznych oczyszczalni ścieków w Piekoszowie poprzez budowę nowoczesnych reaktorów spełniających normy dla parametrów ścieków oczyszczonych wraz z niezbędnymi obiektami budowlano-technologicznymi”. Uzyskane środki pozwolą na realizację zaplanowanego działania.

Przychody Spółki w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków nie zapewniają prawidłowej realizacji zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków. Przyczyną jest brak pokrycia wszystkich niezbędnych wydatków ze stawek taryf za odprowadzanie ścieków. W ocenie Spółki rzeczywiste koszty zbiorowego odprowadzania ścieków przewyższają zatwierdzoną cenę 1 m³ ścieków.

(akta kontroli str. 653-655)

4.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W 2018 r. ZUK realizował jedno zadanie: „Rurociąg grawitacyjny oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku A (Babia)”. Na zadanie to na podstawie umowy z 21 września 2017 r. WFOŚiGW pożyczył Spółce kwotę 745 762,31 zł co stanowiło 95% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, którego całkowity koszt ustalony został na 812 447,92 zł. Aneks nr 3 z 10 października 2018 r. kwotę pożyczki zwiększono do 904 894,31 zł stanowiącej 95% kosztów kwalifikowanych, a całkowity koszt zadania został zwiększony do kwoty 979 955,29 zł. Do aneksu nr 3 załączony był harmonogram realizacji zadania, który został w całości zrealizowany.

Zostało to potwierdzone rozliczeniem kosztów zadania oraz skróconym wykazem prac objętych protokołem odbioru końcowego z 30 października 2018 r.

(akta kontroli str. 668-683)

W latach 2018-2020 Spółka przejmowała odcinki sieci sanitarnych wybudowanych przez inwestorów prywatnych. Prace te nie były ujmowane w żadnym harmonogramie, bowiem realizowane były one ze środków inwestorów prywatnych, a Spółka, w miarę posiadanych środków przejmowała wybudowane odcinki, zwracając inwestorom poniesione koszty.

(akta kontroli str. 663)

Prezes wyjaśnił: *Lista wydatków wraz ze źródłami finansowania określone są w tabeli nr 4. Lista uwzględnia tylko przedsięwzięcia realizowane przez Spółkę. W roku 2018 zrealizowano inwestycję „Rurociąg grawitacyjny oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku A (Babia)” ze środków WFOŚ w Kielcach (pożyczka) oraz 5% wkładem własnym. W ramach inwestycji wykonano kanał wylotowy ścieków komunalnych do cieku Babia oraz umocnienie koryta. Wydatki na budowę kanału do cieku Babia zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem realizacji zadania, który był załącznikiem do aneksu nr 3 (z 10 października 2018 r.) umowy pożyczki nr 539/17 z 21 września 2017 r. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia został zrealizowany, czego potwierdzeniem jest rozliczenie kosztów zadania oraz skrócony wykaz prac i protokół odbioru końcowego inwestycji.*

[...] Z uwagi na fakt, iż funkcję Prezesa Zarządu objąłem 1 kwietnia 2019 r. nie jestem w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie jak kwoty poniesionych wydatków zostały podane przez Spółkę na potrzeby sporządzenia przez wójta sprawozdania z realizacji KPOŚK, o którym mowa w art. 89 uPW. W dokumentacji Spółki nie odnaleziono stosownych dokumentów.

(akta kontroli str. 653-655)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Przez cały okres objęty kontrolą Spółka prowadziła działalność ponosząc straty finansowe. Mimo problemów finansowych ZUK uzyskał środki na realizację zadania „Rurociąg grawitacyjny oczyszczonych ścieków komunalnych do cieku A (Babia)”. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane i rozliczone zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Prowadzenie działalności ze stratą finansową powodowało, iż w Spółce nie sporządzano rocznych planów finansowych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia wnioski o :

Wnioski

1. Gromadzenie i przekazywanie Wójtowi Gminy Piekoszków danych dotyczących gospodarki ściekowej, o których mowa w art. 89 ust. 1 Prawa wodnego, służących do sporządzania sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.
2. Sporządzanie planów remontów sieci kanalizacyjnych, przepompowni oraz obiektów i urządzeń oczyszczalni ścieków.
3. Przeprowadzanie okresowych kontroli stanu technicznego obiektów technologicznych oczyszczalni ścieków i stacji zlewnej, wymaganych przepisami Prawa budowlanego.
4. Realizowanie zadań dotyczących zagospodarowania koś, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz umową zawartą z odbiorcą koś,

w szczególności przekazywanie wyników badań osadów ściekowych odbiorcy tych osadów, stosownie do § 2 ust. 5 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, maja 2021 r.

Kontroler:
Zdzisław Kałamaga
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

.....
podpis